

Kysymyksiä ja vastauksia varhaiskasvatuksen katsomuskasvatukseen liittyen

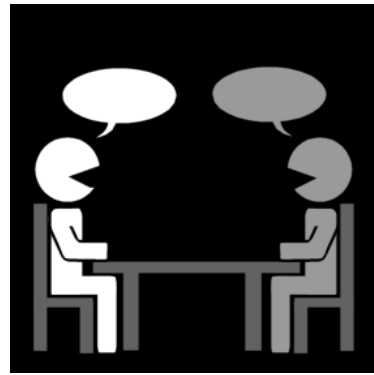
❖ Voiko joulupolulle rakentaa seimen?

- Kyllä voi, mutta tiedota huoltajia asiasta etukäteen. Seimi kannattaa paikkana merkitä polulle huolella, jotta sen voi halutessaan myös ohittaa. Se voidaan tulkita yhdeksi uskonnolliseksi elementiksi, joka on sallittu.

❖ Jehovan todistajat lienee poikkeus tässä juhlimiskulttuurissa: olemme ymmärtäneet, että vaikka juhlissa ei olisi mitään uskonnollista elementtiä, niin silti eivät yleensä osallistu juhliin. Olemme käsittäneet, että näissä tilanteissa meidän kuitenkin pitää järjestää lapselle jotain vaihtoehtoista toimintaa?

- Jehovan todistajat eivät vietä perinteisiä uskonnollisia tai isänmaallisia juhlia, kuten joulua, pääsiäistä, kevätjuhlia, vappua, äitien- tai isänpäiviä syntymä- tai nimipäiviä. Ne katsotaan pakanallisiksi tai Raamatun vastaisiksi. Esimerkiksi äitejä kunnioitetaan ja muistetaan arjessa päivittäin. Ainoa heidän uskonnollinen juhla on keväällä järjestettävä Jeesuksen kuoleman muistojuhla.
- Yhteiset ei-uskonnolliset juhlalat ovat kuitenkin kaikille tarkoitettuja eikä niille tarvitse järjestää vaihtoehtoista toimintaa. Perhe voi itse päättää, osallistuuko esimerkiksi illalla järjestettävään kevätjuhlaan.

Kysymyksiä ja vastauksia, jatk.

- ❖ Miten kannattaisi toimia, jos vanhemmat kieltävät lasta osallistumasta katsomuskasvatukseen? Tämä lienee myös syynä siihen, miksi katsomuskasvatusta ei ehkä riittävästi toteuteta, jos pelätään miten vanhemmat reagoivat esim. siihen, että kerromme lapsille erilaisista uskonnoista/uskonottomista näkemyksistä
 - Katsomuskasvatus kuuluu varhaiskasvatuksen pedagogiseen toimintaan ja siihen liittyvää tekstiä löytyy mm. vasun ja esiopetuksen perusteista. Perusteet ovat normeja ja meidän pitää siis noudattaa niitä.
 - Huoltajan kanssa kannattaa keskustella avoimesti ja hyvässä hengessä. Huoltajalle kerrotaan periaatteistamme: neutraalius, yleissivistävä, lapsen tasoinen puhe, mitään uskontoa ei korosteta muita parempana vaan tavoitteena on toisia/erilaisuutta kunnioittavan ja ymmärtävän ajattelu.
 - Periaatteessa huoltaja ei voi kieltää lasta osallistumasta neutraaliin, yleissivistävän toimintaan. Väkisin lasta ei tietenkään tuokiolle viedä, jos huoltajat kuitenkin tiukasti vastustavat.
 - Huoltajat ovat hyvin tietoisia ja valveutuneita, ja henkilökunta kokee katsomuskasvatuksen haastavana. Toivottavasti katsomuskasvatustakin toteutetaan aluksi pienin askelin, aina ammatillisesti ja rohkeasti.
 - On hyvä tiedottaa myös esihenkilöä suunnitelmista, jotta jos palautetta tulee, esihenkilö tietää mistä on ollut kyse. Joskus palautetta tulee hyvästä tahdosta huolimatta, mutta otetaan niistä vain opiksemme.

Kysymyksiä ja vastauksia, jatk.

❖ Saako enkeleitä askarrella?

- Enkeleitä esiintyy eri uskonnoissa, esimerkiksi kristinuskossa, islamissa ja juutalaisuudessa.
- Vaikka enkelit kuuluvat esimerkiksi islamin uskoon, heidät nähdään valosta luotuina, näkymättöminä olentoina, ei fyysisinä hahmoina, joita tulisi esittää taiteessa. Islaminuskonnossa vältetään elollisten olentojen (ihmiset, eläimet, enkelit) esittämistä kuvina tai veistoksina. Enkelten, joilla on selkeät kasvonpiirteet tai muuten ihmismäinen hahmo, askartelu voi olla ristiriidassa tämän periaatteen kanssa. Osa muslimeista kieltää enkelit kokonaan, toiset sallivat esimerkiksi abstraktit tai symboliset enkelikoristeet, kuten siivet ilman kasvoja.
- Jehovan todistajat välttävät kaikkea, mikä koetaan epäjumalanpalvontana tai uskonnollisena symbolina. Enkeleiden (tai muiden hahmojen) askartelu tai koristeena pitäminen tulkitaan uskonnollisten kuvien kunnioittamiseksi, joka on vastoin heidän opetuksiaan.
- Juutalaiset voivat askarrella enkeleitä taiteellisessa tai koristelutarkoituksessa, mutta enkeleitä ei saa pitää palvonnan kohteena.

→ Eri uskonnoissa on siis erilaisia näkemyksiä enkeleistä. Kannattaa keskustella rohkeasti ja avoimesti huoltajan kanssa, voiko lapsi askarrella enkeleitä vai suunnitellaanko hänelle muu askartelu. Huomioi myös uskonnottomat perheet.

Kysymyksiä ja vastauksia, jatk.

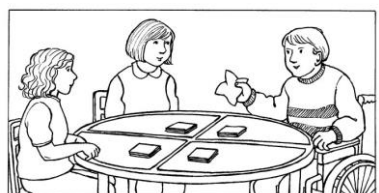
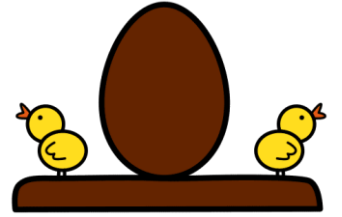
❖ Seurakunnan Matka maailman ympäri-esitys on tiedotettu meille katsomuskasvatuksellisenä. Onko tämä syytä muuttaa uskonnolliseksi?

- Tuokion idea vaikutti ensi katsomalta hyvältä, mutta sopii ehkä kuitenkin paremmin seurakunnan pyhäkouluun. Tämä tuokio ei ole puhtaasti eleissivistävä ja tai neutraali.
- Tuokion aikana kierretään eri maissa. Näkökulma on siinä, kuinka kristinusko näkyy kyseisissä maissa. Tuokiolla ei mainita esimerkiksi ko. maiden enemmistöuskontoja. Tuokiossa ilmenee, että Raamattu on "hienosti" käännetty Egyptissä arabiaksi, muttei mainita mitään vaikkapa siitä, että Egyptissä on kuitenkin 90% muslimeja, joiden pyhä kirja on Koraani. Kristittyjä Egyptissä on alle 10%.
- Tämä tuokio viestii kristinuskosta ainoana uskontona. Jos tämän tuokion pitää, niin seuraavaksi pitää omilla tuokioillaan varmaankin yhtä positiivisesti ja kivasti esittää muut ryhmässä olevat uskonnot tai uskonottomuus. Lisäksi huoltajia on tiedotettava selkeästi, mistä on kyse (= kuinka kristinusko on näkyä maailmalla). On myös suunniteltava vaihtoehtoinen, esimerkiksi maailmanmatka-tuokio.

Kysymyksiä ja vastauksia, jatk.

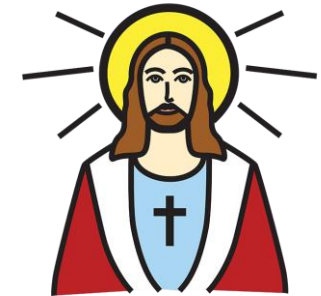
- ❖ Pääsiäisen lähestyessä pupuja ja tipuja tehdään monessa paikkaa. Olisiko teillä hyviä vinkkejä, miten kertoa lapsille, miksi juuri näitä eläimiä tehdään pääsiäisen aikaan?
 - Pääsiäistipujen ja -pupujen tekeminen perustuu perinteisiin ja symboleihin
 - Niillä on kristillinen merkitys ja ne edustavat uuden elämän symboleja ja luonnon heräämistä kevääseen talven jälkeen. Ne liittyvät hedelmällisyyteen, mikä on ollut keskeistä pääsiäisen esikristillisissä perinteissä.
 - Meillä on lupa viettää eri juhlia, mm. joulua ja pääsisäistä. Ne ovat vakiintuneet suomalaisiksi pääsiäiskoristeiksi tuoden väriä ja iloa kevääseen. Suomalaisessa kulttuuriperimässä niihin liittyy mm. tonttuja tai tipuja. Ehkä tämä on se selitys lapselle!
- ❖ Voiko tuollaista uskontojen peliä pelata ryhmässä tuosta vaan?
 - Kuten dioissa oli, tämän tyyppisestäkin toiminnasta kannattaa tiedottaa huoltajia selkeästi.
 - Voi esimerkiksi sanoa: Huomasitko, että meillä on viikko-ohjelmassa torstaina tällainen katsomuspeli, jossa tutustutaan yhdenvertaisesti ko. katsomukseen lapsen tasoisesti tuomatta mitään niistä toisia parempana tai tärkeämpänä. Voiko lapsesi osallistua tuohon tuokioon?
 - Perusteisiimme ja opetussuunnitelmiimme voi näissä tilanteissa myös aina vedota.

Step-koulutus: Katsomuskasvatuksen ajankohtaispäivässä 12.3. esitettyjä kysymyksiä

Kysymys: "Vaikuttaa siltä, että moni vanhempi tai varhaiskasvatuksen työntekijä ajattelee, että J-sanat, Jeesus ja Jumala yksittäisinäkin sanoina tekevät tilaisuudesta uskonnollisen."

- ❖ Kati Colliander Opetushallituksesta: "Tällaista viestiä on myös meille kantautunut ja näinhän asia ei ole. Varhaiskasvatuksessa ei ole kiellettyjä sanoja, vaan lasten ihmettelyle ja kysymyksille on annettava tilaa ja niitä tulee pohtia yhdessä. Samalla totean, että kun asioita avataan pedagogisesti perustellen, ajoissa ja mahdollisimman avoimesti huoltajan kanssa, on siinä kaikki eväät luottamukselliselle ilmapiirille ja ymmärrykselle, joka taas voi edistää osaltaan yhteistyötä esimerkiksi katsomuskasvatuksen asioissa. "

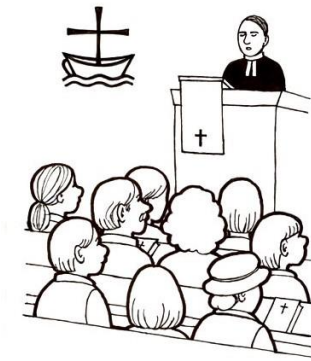

Step-koulutus: Katsomuskasvatuksen ajankohtaispäivässä 12.3. esitettyjä kysymyksiä, jatkuu

Kysymys: "Miten Opetushallitus ohjeistaa yhteistyötä seurakuntien kanssa varhaiskasvatuksessa?"

❖ Kati Colliander opetushallituksesta: "Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ja katsomuskasvatuksen tukimateriaalissa <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-tueksi/katsomuskasva...> on hyvin avattu yhteistyön tekemistä. Yhteistyötä voidaan tehdä monin tavoin paikallisten toimijoiden kanssa, mutta myös virtuaalisesti kuten totesinkin. Vierailut voivat tarjota oppimista rikastavia ympäristöjä kuten tiloja lapsiryhmän tutustuttavaksi ja asiantuntijuutta henkilöstölle katsomusten maailmaan liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi paikalliset toimijat voivat tarjota tukea esimerkiksi esiopetuksen ennaltaehkäisevässä opiskeluhuollossa sekä edistää työhyvinvointia tai tarjota kriisitilanteissa henkistä tukea ja keskusteluapua. "

Katri Manninen ja Sanna Leppänen 2026

Step-koulutus: Katsomuskasvatuksen ajankohtaispäivässä

12.3. esitettyjä kysymyksiä, jatkuu

Kysymys: "Miten varmistetaan, että yhteistyö seurakunnan kanssa ei sisällä uskonnon harjoittamista, vaan tukee katsomuksellista moninaisuutta?"

❖ Kati Colliander opetushallituksesta: "Tämä varmistetaan jo suunnitteluvaiheessa."

Kysymys: Miten seurakunnan tarjoamat sisällöt (esim. musiikki, kulttuuri, juhlat) voidaan hyödyntää varhaiskasvatuksessa ilman katsomuksellista sitoutumista?

❖ Kati Colliander opetushallituksesta: "Näistä periaatteista on tärkeää käydä keskustelua ja tehdä yhteistä suunnittelua"

Kysymys: "Miten yhteistyö seurakunnan kanssa dokumentoidaan ja arvioidaan osana varhaiskasvatussuunnitelmaa? Ohjeistetaanko Oph:ssa tähän?"

❖ Kati Colliander opetushallituksesta: "Tämä on paikallinen päätös eli varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää ja he vastaavat toimintansa lainmukaisuudesta. "

Step-koulutus: Katsomuskasvatuksen ajankohtaispäivässä

12.3. esitettyjä kysymyksiä, jatkuu

Kysymys: "Miten Oph käytännössä ohjeistaa virsien käytöstä yleissivistävässä/katsomuskasvatus tilaisuuksissa? Vai onko nämä linjaukset kaupunki/kunta kohtaisia?"

- ❖ Kati Colliander opetushallituksesta: "Jos kyseessä on juhlat, niin virsistä on koulun puolelle saatu perustuslakivaliokunnan näkemys, että juhlaan voi sisältyä yksittäinen uskonnollinen elementti kuten kulttuuriperinnevirsi. Tätä näkemystä on sovellettu myös varhaiskasvatukseen ja esiopetuksen puolella. Lyhyesti vielä totean, että kyseessä voi olla myös musiikkikasvatus, musiikillinen yleissivistys, virsiin ja urkuihin tutustumista. Urkujen yksi pääasiallisista käyttötarkoituksista on virsien säestäminen. Siksi kirkkoon tutustumiseen voi perustellusti kuulua myös virsiin tutustumista esim. tässä yhteydessä. Näistäkin keskustellaan varhaiskasvatuksen järjestäjän kanssa."

